

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรมัธยมศึกษาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากการยึดเนื้อหาวิชาและตัวครูผู้สอนมาเป็นการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน พยายามสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม มีความรู้ ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในศิลปะวิทยาการต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เป็นการศึกษาแบบต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบของหนังสือประกอบการเรียนการสอน กล่าวคือเนื้อหาในหนังสือเรียนแต่เดิมนั้นมักเน้นในเรื่องวรรณคดีมรดกแต่ในปัจจุบันหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและวรรณวิจิตร ทักษะพัฒนาตลอดจนภาษาพิจารณาของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีเนื้อหาที่ให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านวรรณคดีมรดกและวรรณกรรมร่วมสมัย ทำให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในเหตุการณ์สังคมและสภาวะแวดล้อมของตนเองเป็นอย่างดี เป็นแนวทางให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้ สมดังจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย ดังนั้นจึงจำเป็นอยู่เองที่ครูผู้สอนจะต้องพยายามดึงเอาสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวของผู้เรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งในด้านวิทยาการสมัยใหม่ บุคลากร สถานที่ ตลอดจนสภาพของสังคมทั่วไปและเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตมาใช้

แหล่งวิทยาการชุมชนจึงเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมากขึ้นและนับเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนไม่ควรมองข้ามไป เพราะแหล่งวิทยาการที่อยู่ในชุมชนต่างๆ เหล่านี้จะเข้ามามีส่วนช่วยเสริมความรู้ในห้องเรียนของนักเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและโดยเฉพาะแหล่งวิทยาการชุมชนในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเขตเมืองหลวงของไทยและได้ชื่อว่าเป็นศูนย์รวมของมวลสรรพวิทยาทั้งหลายจึงเป็นแหล่งที่น่าจะได้รับความสนใจในแง่ของการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับหลักสูตรมัธยมศึกษา

ในปัจจุบัน ทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2521 : 8, 2523 : 11) ต่างก็เน้นถึงหลักการสำคัญประการหนึ่งร่วมกันคือ "เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการต่างๆได้" โดยเน้นถึงความสำคัญของชุมชนอันเป็นแหล่งทรัพยากรความรู้ที่มีคุณค่าทางการศึกษา ดังนั้นแม้ว่าโรงเรียนจะเป็นแหล่งสำคัญในการให้ความรู้ด้านวิชาการทั้งหลายอยู่แล้ว เราก็ไม่ควรมองข้ามแหล่งวิทยาการอื่นๆ ในชุมชนที่พร้อมจะให้บริการสนับสนุนการศึกษาเช่นกัน โรงเรียนและชุมชนควรมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดดังที่ เกลน แอล เครน (Glen L. Crane 1974 : 25) ได้เสนอความคิดไว้ว่า

โรงเรียนควรจะเป็น "โรงเรียนที่ปราศจากขอบเขต" (The School without Walls) คือ นักเรียนควรจะได้ใช้ชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ แทนที่จะนั่งเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียนเท่านั้น นักเรียนควรมีโอกาสเรียนรู้โดยได้รับประสบการณ์ตรงจากสถาบันต่างๆ ในสังคม โรงเรียนสำหรับแนวความคิดใหม่ไม่ได้หมายถึงเพียงอาคารเรียนเท่านั้น ห้องเรียนอาจอยู่ที่ใดก็ได้ในชุมชนอันสามารถจะช่วยให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจของเขาเมื่อเขาต้องการ โดยอาจได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาบาง

นอกจากนี้สุวัฒน์ มุทฺธเมธา (2524 : 86) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า

โรงเรียนควรใช้ทรัพยากรชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด ไม่ว่าจะ เป็นทรัพยากรมนุษย์ สถานที่ วัตถุ หรืออะไรก็ตาม เมื่อโรงเรียนเห็นว่าสิ่งต่างๆ เหล่านั้นมีประโยชน์ต่อบทเรียน ต่อการเรียนรู้หรือเป็นโอกาสที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ โรงเรียนควรใช้ให้เป็นประโยชน์ทันที

การใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประกอบการเรียนการสอนจึงนับเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในด้านการศึกษา โดยเฉพาะวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาบังคับ ชาวไทยมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ภาษาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและทำความเข้าใจต่อกันระหว่างบุคคลในชาติ แหล่งวิทยาการชุมชนเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งสะสมการเปลี่ยนแปลงที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ครูควรทำหน้าที่เป็นวิทยากรอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่เด็กเรียน พยายามนำแหล่งวิทยาการชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนให้มากที่สุด ไม่ว่าจะ เป็นแหล่งความรู้ที่เป็นวัตถุ แหล่งความรู้ที่เป็นบุคลากรหรือผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ แหล่งความรู้ที่เป็นประเภทกิจกรรม

ชนบทรรมนิยมประเพณีและอื่นๆ

เกี่ยวกับการนำแหล่งวิทยาการชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น โครงร่างของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 6 ซึ่งจะเริ่มใช้ในปีพุทธศักราช 2530 ก็ได้กำหนดนโยบายหลักข้อหนึ่งซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ควรจะได้มี "การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆทั้งภาครัฐบาลและเอกชนหรือองค์การระหว่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น" ฉะนั้นผู้เป็นครูในปัจจุบันจึงควรให้ความสนใจกับแหล่งวิทยาการชุมชนทั่วไปและนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น การที่ครูไม่นำเอาแหล่งวิทยาการชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนนับเป็นการมองข้ามแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่าไปอย่างน่าเสียดายยิ่ง

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525 : 35-36) ได้รวบรวมประโยชน์ของการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนไว้เป็นข้อๆ พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การใช้แหล่งชุมชนจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและชีวิตประจำวันของเด็ก เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียนมาใช้กับชุมชนในชีวิตจริงที่ตนอาศัยอยู่
2. ช่วยให้ครูและนักเรียนมีความรู้เรื่องชุมชนและสามารถนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น
3. ช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนอุปกรณ์การสอน
4. เป็นการเพิ่มพูนความสมบูรณ์ในเนื้อหาที่เรียนในห้องเรียนเพราะนักเรียนจะได้เห็นสภาพที่เป็นจริงในชุมชน
5. เป็นการเปิดโอกาสให้สังคมส่วนอื่นได้มีส่วนช่วยส่งเสริมการศึกษา
6. เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับสภาวะแวดล้อมเพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเป็นสุข
7. การใช้แหล่งทรัพยากรชุมชนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการสังเกตการสืบสวนค้นคว้าอันเป็นช่องทางสำคัญของการศึกษา
8. ความเข้าใจในสภาพชีวิต วัฒนธรรมและสังคมจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างคนในชาติ
9. การใช้แหล่งชุมชนในการเรียนการสอนทำให้บทเรียนสนุกสนาน น่าสนใจขึ้น

10. ทำให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์กว้างขวางขึ้นตามหลักสูตรและความมุ่งหมายของการศึกษา
11. การใช้แหล่งชุมชนในการเรียนการสอนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงชุมชนของตนเองได้ในอนาคต
12. การใช้แหล่งชุมชนในการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะในวิชาสังคมศึกษาในสภาพการณ์จริง

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งและเห็นว่าควรจะได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายมองเห็นถึงความสำคัญในข้อนี้และได้นำไปใช้ปฏิบัติจริงซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทย ทั้งยังลดความเบื่อหน่ายและเพิ่มความรอบรู้ให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่จะสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประกอบการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่ยังไม่ทราบคุณค่าของแหล่งวิทยาการชุมชนได้มองเห็นแนวทางที่จะนำมาใช้ประกอบกับงานในหน้าที่ของตนและเป็นการรวบรวมความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะทั้งหลายทั้งปวง เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้การใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพและได้รับความสนใจนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทย เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนในกรุงเทพมหานครประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา เกี่ยวกับประเภทของแหล่งวิทยาการชุมชน วิธีการใช้ เวลาที่ใช้ กิจกรรมที่ปฏิบัติก่อน/หลังการใช้และปัญหาที่พบจากการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างหัวหน้าหมวดวิชากับครูภาษาไทย เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประกอบการเรียนการสอน

สมมติฐานของการวิจัย

แหล่งวิทยาการชุมชนนับเป็นแหล่งความรู้ที่หัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยควรมานำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะชุมชนเป็นแหล่งปฏิบัติชีวิตที่แท้จริงของนักเรียน นักเรียนสามารถได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่ายิ่งจากชุมชน ดังที่ชิระ อินทร์อุดม (2525 : 91) กล่าวว่า

ประสบการณ์การเรียนรู้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดทักษะ มีทัศนคติที่ถูกต้อง เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงหรือได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด การที่ผู้เรียนได้สัมผัสกับแหล่งสื่อการสอนในชุมชน ได้สัมผัสกับบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญในชุมชน นับได้ว่าเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ตรงที่ไดผลที่สุด เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การศึกษานั้นไม่ใช่มีอยู่แต่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น ชุมชนและสภาพแวดล้อมในชุมชนก็นับเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความรู้ ประสบการณ์กับผู้เรียนได้เช่นกัน ดังนั้นแหล่งสื่อการสอนในชุมชนจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสถานศึกษาเลย

การเรียนรู้ชีวิตของนักเรียนในห้องเรียนหรือในโรงเรียนเป็นการเรียนรู้ในขอบเขตจำกัดและในช่วงเวลาหนึ่งของการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น แต่ชีวิตในชุมชนอันกว้างใหญ่และสลับซับซ้อนนั้นเป็นชีวิตที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญตลอดไป การจัดการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เพื่อให้นักเรียนจะได้นำผลการเรียนรู้จากโรงเรียนไปใช้ในชุมชนได้ การเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ โรงเรียนจึงไม่ควรให้นักเรียนทำจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนหรือภายในโรงเรียนเท่านั้น โรงเรียนต้องนำนักเรียนออกสู่ชุมชนบ้าง ในชุมชนนั้นประกอบไปด้วยทรัพยากรต่างๆ มากมายซึ่งครูจะสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ทั้งทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งเหล่านี้หากครูผู้สอนรู้จักพิจารณานำมาใช้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาได้ หัวหน้าหมวดวิชาซึ่งเป็นผู้บริหารที่ใกล้ชิดกับครูอาจารย์เป็นลำดับแรก ทั้งยังเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอนอยู่ด้วย จึงนับเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายสนับสนุนหรือชี้แนะครูอาจารย์ให้รู้จักใช้ชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการศึกษา เช่นเดียวกับกับบทบาทของครูอาจารย์เองที่จะต้องสนใจสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนแล้วนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอน ดังที่ สุวัฒน์ มุทธเมธา (2524 : 61) กล่าวไว้คือ

ครูอาจารย์ควรใช้ทรัพยากรต่างๆ ภายในชุมชนให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษา ในชุมชนมีทรัพยากรต่างๆ มากมาย ทรัพยากรเหล่านี้มีค่าต่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน บางอย่างเป็นสิ่งเชิงคหน้าชู้ตาและสร้างควมภาคภูมิใจให้แกคนในชุมชนนั้น ครูจึงต้องรู้จักใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์

หัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยย่อมตระหนักดีแล้วว่า แหล่งวิทยาการชุมชนกับการเรียนการสอนภาษาไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเพียงใด ฉะนั้นทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยจึงควรมีบทบาทร่วมกันเพื่อนำเอาทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอนภาษาไทยต่อไป

จากข้อความดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยเกี่ยวกับการนำแหล่งวิทยาการชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาย่อมไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินงานและการรวบรวมข้อมูลไว้เป็นลำดับขั้นดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้า

ก. ศึกษาหนังสือ เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนและการเรียนการสอนภาษาไทย

ข. สัมภาษณ์หัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. เครื่องมือในการวิจัย

ก. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด เพื่อใช้ในการรวบรวมความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา ลักษณะแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check-List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน

เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่ง
 วิทยาการชุมชนประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย
 เป็นแบบปลายเปิด (Open-end)

ข. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ
 ในด้านความครอบคลุมและความถูกต้องของเนื้อหาเพื่อแก้ไขปรับปรุง

ค. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับหัวหน้าหมวดวิชา
 ภาษาไทยจำนวน 5 ท่านและครูภาษาไทยจำนวน 15 ท่าน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรที่
 แท้จริง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์

3. การสุ่มตัวอย่างประชากร

ทำการสุ่มตัวอย่างประชากรจากหัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนทั้งชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น
 หัวหน้าหมวดวิชาจำนวน 71 คน และครูจำนวน 335 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่ได้สุ่มตัวอย่างประชากรไว้และเก็บ
 รวบรวมด้วยตนเองทุกโรงเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับกลับคืนมาโดยใช้วิธีการทางสถิติแล้วนำเสนอ
 ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอน
 ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนทั้ง
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การใช้ หมายถึง การใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีอยู่ 2 กรณีคือ

1. การใช้โดยตรง หมายถึง ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการใช้โดยตรง เช่น การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น
2. การใช้โดยทางอ้อม หมายถึง การใช้ภายใต้การแนะนำของครูผู้สอน เช่น การแนะนำให้นักเรียนออกไปค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดภายนอก การแนะนำให้นักเรียนซักถามผู้เชี่ยวชาญพิเศษสาขาต่างๆ ในชุมชนและการแนะนำให้นักเรียนไปร่วมในงานกิจกรรมของชุมชนที่จัดให้มีขึ้น เป็นต้น

แหล่งวิทยาการชุมชน หมายถึง แหล่งที่มีค่าทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครอันอยู่ในขอบเขตที่โรงเรียนสามารถจะใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ประเภทบุคคล ได้แก่ ครู ข้าราชการ ชาวบ้าน ผู้มีความรู้และความชำนาญพิเศษที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลและบรรดาข่าวสารต่างๆ ได้
2. ประเภททรัพยากรสังคม ได้แก่ สิ่งที่มีอยู่ตามสภาพแวดล้อมทั่วไปในสังคมทั้งที่เป็นหน่วยงาน กิจกรรมและระเบียบประเพณีในสังคม
3. ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา ต้นไม้ หิน แร่ สัตว์ เป็นต้น
4. ประเภทสื่อมวลชน ได้แก่ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารประเภทต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

การเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้มีเจตคติ ความรู้ ทักษะและพัฒนาการด้านต่างๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษา

วิชาภาษาไทย หมายถึง วิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาเท่าที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการทุกสายวิชา

ระดับมัธยมศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่จัดต่อเนื่องจากการศึกษาระดับ
ประถมศึกษาอันเป็นการศึกษาที่จัดสำหรับนักเรียนอายุประมาณ 12-17 ปี การศึกษาระดับ
นี้ใช้เวลาในการศึกษา 6 ปี ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ประโยชน์ของการวิจัย

ได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้ประโยชน์จาก
แหล่งวิทยาการชุมชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย